

EGYENLŐSÉG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V. kerület, fürdő-utca 4. sz.,
a hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

BOGDÁNYI MÓR.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve 8 frt
Félévre 4 >
Negyedévre 2 >
Egyes szám ára 16 kr.

Az Egyenlőség megjelenik minden vasárnap.

Tréfort ur.

Vannak szerencsétlen természetek, melyek soha megállapodásra nem juthatnak, folytonosan izegnek-mozognak, és ha már egyebet nem tehetnek, hát lerombolják azt, amit az előző perczben alkottak. Céljuk az izelés; a többi mellékes.

Tréfort ur is eme szerencsétlen alkotású emberekhez tartozik. Innen onnan egy évtizede már, hogy a magyar kormány egyik legfontosabb tárczáját kezeli, és e hosszú idő alatt nem hogy henyélt volna, hanem szakadatlanul sürgött, forgott, utazott, tanulmányozott, alkotott és lerombolt; de midőn végre azt vizsgáljuk, hogy hát tulajdonképen mit csinált? akkor azt vesszük észre, hogy eredményképen ott van egy nagy — izé.

E napokban is mit tett Tréfort ur ő nagyméltósága? Valószínűleg nem akadt bánket, hol fontos politikai nézeteit Európa és a körülötte levő vármegyék feszült figyelme közt eltoasztirozza, hát egybehívott egy ánketet, hogy a magyar zsidókat egy kicsit üthesse. Hiszen ebben a mai furcsa időben a zsidók ezt már fel sem merik venni, az antisemiták pedig koncznak tekintik és nem támadhatják meg a küszöbön álló budgettárgyalásoknál, hogy ő ilyen meg amolyan zsidóbarát.

Ez irtóztatós vád ellen a miniszter úr ő exczellenciája védhetné ugyan magát azzal, hogy ő mindig figyelmes olvasója volt a Függetlenségnek s így jól tudja, milyen gyalázatos nárczió az a zsidó nárczió; sőt mi több, hogy ebbeli meggyőződését érvényesítse is, miniszteriumában egy jordánt sem alkalmazott; de miután az antisemiták túlzott követeléseinek talán ez nem lett volna elég, fentjelzett gyanúsításaikkal szemben még ennél is klaszikusabb bizonyíték köllött s így összehívott egy ánketet a zsidó anyakönyvek rendezése tárgyában.

Mikor Verhovay Gyula ur még nem volt teljesen tisztában, hogy melyik irány fog több anyagi hasznot hajtani lapjának: az antisemita-e avagy a tárgyilagosság irány, akkor kijelentette, hogy ő világért sem antisemita, hanem csak a zsidó anyakönyvek rendezését kívánja, mert a jelenlegi vezetés mellett „izraelita honfitársai“ a katonai szolgálat alól kivonják magukat.

Ha Verhovay Gyula urnak most egyéb dolga nem volna, nagy meglepéssel konstatálhatná, hogy „szeplőtlen hazafiságának“ eme szép szózata termékeny talajra talált és megdicsérhetné a miniszter urnak „államférfiai bölcseségének talmudmorált üldöző elhatározásának nemzeti véderőt növelő tényét.“

Erről a dicséretről a miniszter urnak, fájdalom, ez idő szerint le kell mondani, csak a másik cél érte el: megsértette a zsidó magyarok legeszenciálisabb jogait.

Schweiger Márton az izr. központi iroda elnöke a miniszter urhoz intézett válaszában a magyar zsidóságot oly mélyen meggyalázó kivételes rendszabályozást férfiasan utasította vissza és helyesen jegyzé meg, hogy az anyakönyvi intézmény a kongr. zsidó községekben ép oly lelkiismeretességgel és hazafias irányzattal kezeltek, mint a keresztény felekezeteknél. De ez egyszerű nyilatkozattal még nem tett eleget kötelességének; tovább köllött volna mennie és megkérdeni a minisztert, mily jogi alapból indult ki és figyelmeztetni őt, hogy az általa tervezett rendszabályozás flagrális megsértése a törvények által a hitközségek részére biztosított jogoknak. Az, hogy mármarosai körutjában Szász Károly min. tanácsos urnak az ottani orthodox zsidóknak a vuklija nem tetszett, nem elég indok arra, hogy a magyar zsidók felekezeti egyenjogusítását biztosító törvény erejével bíró elvek ignorálásával olyan rendszabályokat alkossanak, melyek a zsidókat kivételes állapotba helyezik. Az a tény, hogy a miniszter ur Schweiger Márton és Reich Ignác urakat az ánketre meghívni méltóztatott, nem változtat a dolgon. Ha az eddigi anyakönyvvezetési gyakorlat nem felel meg a miniszter intenczióinak, akkor a hitközségek kötelességévé teheti együttes tanácskozás alapján új szabályzatot kidolgozni, de önkényesen ráoktroálni egy törvény által egyenjogusított felekezetre hitközségi ügyeket rendező kivételes parancsokat, azt csak a zsidókkal szemben engedheti meg magának Tréfort ur.

Az önkény eme legujabb miniszteri szeszélyével szemközt, mely a zsidókat szolgabírói gyámság alá helyezett pariákká lealázni akarja, fájdalom, nincs már eszközünk a felháborodás tiltakozó szavának erkölcsi hatályánál. Üldöznek, rágalmaznak szidalmaznak bennünket, igaz; de még annyira nem jutottunk, hogy szó nélkül áldozzuk fel emberi jogainkat. Hogy az orth. iroda elnöke lépre ment a miniszteri invitáczióknak, arról mi nem tehetünk. A szegény Reich Ignác ur azt sem tudta, mit csinál; valószínűleg csak azért ment oda, mert parádézni akart az ő fekete kabátjával a diszes társaságban. Mindez mutatja, milyen korhadtt állapotokat teremtett a kongresszus az ő két iroda rendszerével. E két iroda már többet ártott a magyar zsidóságnak mint három birodalom antisemitái összevéve. Eltekintve az egyénektől, kik, megengedjük elég jámbor urak, az intézmény maga, úgy látszik, csak arra való, hogy minden alkalommal kompromittálja a magyar zsidóságot.

Schweiger ur önérzetes fellépése, sok régi hibát tett ugyan jóvá, de az intézmény életrealóságát távolról sem igazolta. Majd elmondjuk egy második cikkben, miért tartjuk átkos intézménynek azt a két iroda-rendszert — a többi kongresszusi czók — mókkal együtt.

Bogdányi.

Gyökeres gyógyítás.

Az állami szervezet épen úgy alá van vetve bizonyos betegségeknek, mint minden más organismus. Gyógykezelése is épen úgy lehet szakszerű és gyökeres, mint felületes kuruzsálás. Pedig nagy különbség van a kettő közt. A célt ismerő orvos mindenképp előtte a diagnosist megállapítja, s ha a baj gyökerét kikutatta, ezt törekszik megsemmisíteni. Az ide-oda kapkodó kuruzsló ellenben beéri azzal, hogy a betegség symptomáit eltávolítsa, s a legnagyobb fájdalmakat palliatív szerekkel némiképp enyhítse. Persze, hogy a kuruzslás közben a betegség gyökere mindinkább megizmosodik, és ezer szálakkal úgy belekapaszkodik az organismusba, hogy azt többé a legjelesebb orvos sem képes egészen kitépni. De ez már nem tartozik a kuruzslóra, ez a beteg dolga, ki ha fel nem épül, meghal. Egyébiránt a kuruzslás emez üdvös működése oly általános elismerésben részesül, hogy nincs modern büntető törvény, mely róla hűségesebben meg nem emlékeznék.

Pedig a jámbort, legjobb szándékok vezéreltik s bizonyára nem az ő jóakarátán mulik, ha beteget fel nem gyógyulnak, hanem csupán tudatlanságán. Ámde mi menthetné ki az akadémiailag oskolázott orvostudort, a ki a betegség diagnosist megállapítani s annak prognosist előre meghatározni tudja — mert tudnia kell, — s mindamellett palliatív szerekkel bibelődik ott, a hol egy becsületes gyökeres orvossággal a baj fészket letiporhatná? A feleletet a közönségre bízom, de úgy hiszem, hogy hízog nem lesz.

Mindez áll a társadalmi bajokról is, melyek orvoslására első sorban a társadalom, második sorban a kormány hivatva van. A művelt társadalom és a kormány legszentebb kötelessége minden hasonló bajnak bátran, nyílt sisakkal elébe lépni, legszentebb kötelessége minden beteges kinövést nyomban, amint annak legzsengőbb csirái mutatkoznak, legott kiméletlen vassal és gyökerestől az egészséges testből kivágni. Kötelessége, hogy célt ismerő tapasztalt orvos módjára a baj fészket felkeresse és ezt letiporja, ne pedig kapkodó kuruzsló módjára cselekedjék, — csak hogy úgy látszassék,

mintha valamit cselekedett volna. Ezzel tartazik mindkét hatalmas tényező saját méltóságának, tartozik azzal az összességétől hallgatva, illetve szóval és tettel nyert mandátumánál fogva, de tartozik vele, ha egy pillanatra minden etikai mozzanattól eltekinteni akarnánk, helyesen felfogott önfentartási érdekből is. Ha már most, azt kérjük, hogy e két tényező, az antisemitismus alatt ismert társadalmi nyavalya ellenében, eme kötelességüknek teljesen eleget tett-e?

Mély megilletődéssel azt kell felelnünk: hogy nem.

A művelt magyar társadalom épenséggel semmitsem tett a baj elhárítására. Félreállott és összekulcsolt kezekkel nézte a galád játékot. Nem tudni közönyösségből-e vagy tán kárörömmel. A kormány pedig deliberalt. És midőn magát egyszerűen azon vette észre, hogy Saguntum végveszélylyel fenyegettetik, — fegyverhez nyult. Már most nem szellemi fegyverhez, mert ezzel már elkésett, hanem valóságos szuronyokhoz. Ámde nem a bajt verte le, hanem annak symptomáit. Beérte a kuruzslással ott, a hol gyökeres gyógyítást kellett várni.

És épen így kuruzslott az erszággyűlés annak idején, mikor beérte azzal, hogy az antisemitismus felfedezőjét kedélyesen kinevette. Kuruzslott a tisztességes journalistika, midőn az antisemitismus egyik kezével püfögette, másikával pedig megczirogatta, kuruzslott a polgárság, midőn azt a téves határozatot hozta, hogy nem rágalom, ha valaki azt írja a magyar erszággyűlésről, hogy: „az a ötödfélszáz képviselő közt nincs tán ötven, ki ne zsidó érdekében, ne zsidó javára, ne a zsidó mellett, ne a zsidó parancsára szavazna. Vagy megvette, vagy kitartja, vagy megnyerte a zsidó öket magának... A ház a zsidó érdekek képviselőiténak háza“....

Pedig jól ért ez a mi társaságunk a gyökeres gyógykezeléshez is. Ime a »Függetlenség« botránya! Széles e nagy hazában visszhangzik a méltatlankodás legbensőbb kifakadása és a társaság méltó haragja orkánként elsepri a »Függetlenség« szokott bombasztikus frazisáival felépített kártya várait. Barát és ellenség egyaránt felmondja neki a további

TÁRGYAZÁS.

Alakulási vajadások.

— Karczolat —

És szégyenkezének vala a kolomposok.

Mert, hogy Zala-Egerszeg, Söjtör, Zala-Lövő sat. oly szégyenletesen végződtek, az még csak elviselhető; hisz a tövis nem az ő lábukba szuródott. sőt még csak a közvetlen összeköttetésnek látszata sincs meg. Ők kibujtak. Ez a prestigének nemcsak nem ártott, hanem használt volna, ha — egyáltalán birtak volna prestigegél. De mikor épen ez nincs, mikor épen »firma« nincs.

Mert a baltavári hős csak addig lehetett czimernek jó, mig egyedül önmagát árulta;

mert a ritualis gyilkosság feltalálójáról igen hamar kiűnt a bőség, melylyel a genialitás hiányában rendelkezik;

mert a pozsonyi vezérről sohasem lehet tudni, hogy mikor van nála holdtölte, mikor fogyta;

mert a nyomda festékes Ehm! s a többi förmedvényes zászlótartóról már akkor suttogott a fáma és nagyon félő volt, hogy a hólyag még akkor is szétpattan, ha csak a nap sugarai élesebben érik, annyira, hogy be sem szabad venni már a kompániába!

Reputáció pedig kell, azt teremteni kell, ha ég és föld összeszakad is, mert különben vége az üzletnek, vége a hóbortnak, vége a sportnak, vége a martyriumnak.

Országgot egy mentő gondolatért!

A mentő gondolat pedig megjött. Lassan, sokára jött meg, de legalább nem kellett érte országot adni.

Országgyűlési pártot alakítsunk!

Annak már csak lesz hangzatos hatása és hatásos hangzata! Kivált így a förmedvények kizárásával. Ő csak maradjon főközlönynek.

Munkára fel, vitézek!

Az erszagház folyosóján titokzatos arczczal, fontoskodó járassal hívogatták félre a rendező vezéregyéniségek, a jobb képű képviselőket. A folyton szaporodó visszautasítások nem

lankasztották a munkakedvet. Hjah, az elvert való küzdelem megacézolja, megkeményíti a bőrt még az arczon is. Csak mikor a műborász jenletette ki egész határozottan, hogy ő már ezer forint ára fuchsint rendelt meg az ez évi szüret remélendő lörjének értékesítésére és így, ha az ő neve nyomtatásban meg találja jelenni az ő társaságukban mint a klub tagja, akkor vége van az ő borainak, elfutnak a zsidók, tehát engedjék meg sat. sat., csak akkor kezdtek megijedni. Hát ennyire csak hárman vagyunk?

A legvégső erőködése a már borzasztóvá vált kétségbeesésnek mégis vitt végbe eredményes munkát. Sikerült elérni azt, hogy — megszaporodának. A jó, a csendes, a senkinek nem vétő, csak szíve mélyén, titkon antisemitáskodó Gyuri bácsi az ostrom alatt elszólta magát és — párttaggá erőtették.

Gloria in excelsis! Vagyunk négyen! Megalakulhatunk. Az erszagház IV. szakosztályi termében össze is zugott a négy honfű. Titokban, hogy mig a hegy meg nem szűli az — oroszánt, addig meg ne tudják, mert — hátha kinevetnék őket. Majd ha meg leszen az elnök és a jegyző, akkor kiléphetnek a nyilvánosság elé, de addig nem.

Mednyugodtak. Munka után édes a nyugalom. Még szellemi üdülés is kellett az alakulási vitának szónoklásai után azok megemészthetése végett. Mert:

Ki legyen az elnök? Ha már ütnek bennünket akkor, mikor egyenként lézengünk, mennyivel jobban fog püfögni a hátunk, ha párt leszünk? És kinek a kötelessége ilyenkor első rendben pirulni? Az elnöknek. Tehát — eltekinteni kell minden kiváló érdemtől, elnök csak az lehet, a kivel szemben a párttagok élhetnek a kifogással: Holdas a szegény! És ő vállalkozott az elnökségre.

Ki legyen a jegyző? Mikor az a végrehajtó közeg is, meg ennek kell elég — hogy is mondjuk csak? — bátorságának is lenni, hogy a pirt az arczba kergető tények közt a világ szemé közé nézzen? Erre kvalifikáció kell, ergó! legyen jegyző az, ki amúgy sem tud gondolkodni, hanem vak világmevetéssel képes kiállni, ha mindjárt pelengér van is fölötte. És ő vállalkozott a jegyzőségre.

összeköttetést, sőt — a lapokban megjelent nyilatkozatokból ítélve, — már azt is sértő ráfogásnak tartják ha, valakiről azt mondják, hogy a »Függetlenség«-hez közelebbi viszonyba lépni szándékozott! Pedig sokkal nagyobb bűn áll a »Függetlenség« rovásán. Azt mondják, hogy a szegény csángókat, kiknek száma körülbelül 6000 lélekre tétetik, mint egy 1200 frttal, tehát mindegyikét 20 krral megkárosította. És íme ő 600.000 lelket nem 20—20 krral megkárosított, hanem egész vagyonukat, de vérüket és éltüket koczára tette!

Persze, hogy nem a 20 kr. teszi, hanem az elv, és minden esetre nagy dicséretére válik a társaságnak, hogy a dolgot nem oly könnyen veszi. Ámde tán megengednék a szerény kérdést, hogy hol szunyadt ugyanazon társaságnak, ugyanazon journalistikának stb. igazságérzete és finom érzéke akkor, mikor ugyanazon »Függetlenség« gonosz kézzel a faj- és vallásgyűlölet szennyes üszkét békés honpolgárok hajlékaiba dobta? Hol maradt, midőn szemfényvesztő irálya a buta népben a legaljasabb szenvedélyeket a rajongásig felzaklatta? Hol akkor, mikor az antisemitizmus fosztogatás, gyűjtogatás, rablás és gyilkolás közt vad orgiait ülte? Avagy akkor, mikor az antisemitizmus miatt 26 szeplőtlen előéletű honpolgár mintegy másfél évig ártatlanul a börtön fenekén sinlődött? Avagy akkor, mikor ama százalmas tragi-komédiát insecnálták, melynek hallatára a kárörömmel telt külföldi gonykaczájra fakadt?

A feleletet nem sürgetem, mert az csak olyan lehet, hogy minden igaz hazafi szívét melyében megsebesitené.

Annyit azonban meg kell jegyezniem hogy a modern Magyarország azon országok közé tartozik, melynek kiválóan figyelnie kell arra, hogy miképen vélekednek róla a többi művelt államok. S íme Magyarország azon egyedüli ország, a hol az antisemitizmus a legtovábbig bírja magát fentartani, sőt megengedett neki, hogy buta fejét az országgyűlés dicsfényével környezze! Németországból kiveszett, Ausztriában nagymesterét fegyelmi vizsgálat alá helyezik, sőt Oroszországban,

A bizalmas körben egészen másképen ejtik ki a szókat, mint például a világ vagy a nyomdafesték előtt és így nem esoda, hogy ha nagy emésztő erőre volt szükségük az uraknak.

De vége szakad minden jónak. Még az emésztésnek is. Aztán a ki A-t mond, mondjon B-t is. A B a program.

Mikor frakk, klakk és lakkba kikészülten indul a szerelmes imádottja lakása felé, hogy az életre kiható szövetség első lépését megtegye és utjában bokáig érő pocsolját talál, a mit meg nem lehet kerülni, önkénytelenül végig fut a hideg a szerelmesnek a hátán. Így futott végig a hideg Gyuri bácsi hátán is, mikor rá gondolt, hogy most programot kell készíteni! Minő sárba kell most bemenni!

De a békáknak meg az az elemük. Ott kurattyolnak a legszivesebben. Mert az élvezet nekik mikor a sár egyes alkatrészei a hátukra, az arcukra csapódnak, és élvezet a még jobban megzavart mocsárban fürdeni.

A munka három napig tartott. A három nap tizenkét iv papirosba került. A első iv a főközlöny kihasogatott fürmedvényeit egyesíté magában, fölékesítve a csikós és kanász phraseologia köntösében viruló összes virágaival.

A második iv ugyanazzal volt tele, csak hogy törlésekkel, mert — még nem lehet nyomtatás alá bocsátani az oly dolgokat, a miért nemcsak a sajtóbiróság, de a rendőrség is megmozdulna.

A harmadik, a negyedik a többi mind szépen sorrendben a fűrészelések, gyalulások, mosdozások és fésülések fázisait mutatták, míg végre a tizenhetedik ivnél már nem találtak törülni valót, mert — hátha utoljára elfogyott volna az egész program?

A tizenhét árkus papiros halála árán összeállított programot siettek azután kinyomtatni. Kölcsényként:

Itt az irás, olvassátok
Érett ésszel józanon!

És a következmény?

Egyet már tudunk. A világ nem akart tudomást venni az éleztlapokról, azok tartalmáról és ezek most megbízták Hombár bátyánkat, hogy indítsa a program kibocsátói ellen kártérítési keresetet. A kolompások pedig már nem szégyenkeznek, mert létre hoztak valamit — ésszel.

Igaz, hogy csak az ő eszükkel. *Bojtorján.*

— ama barbar Oroszországban, — állami segélyben részesítik az antisemitizmus szegény áldozatait.

Ezen rendkívüli szívósságnak azonban igen egyszerű oka van. A külföldi antisemiták, ha badar tévtanaikkal felhagynak, még mindig érnek valamit. Ha egy Stöckerből levonjuk az antisemitát, még mindig marad valami, ha egy Treitschkéből levonjuk az antisemitát sok is marad hátra. Mindezek a művelt Europa előtt jóval antisemitáskodásuk előtt már existáltak és fognak existálni antisemitizmus nélkül is. Ámde, ha levonjuk a mi embereinkből az antisemitát, mi marad belőlük? Ők ezelőtt nem voltak semmi. és ha az antisemitizmus agyag-piedestáljáról leszállanának, visszaesnének régi semmiségükbe. Azt azonban ne várja senki az emberi hiúságtól, hogy — ha — csak más nemesebb érzelmek tulsúlyban nincsenek, öszántából abdikaljon az életről, és magát önkénytelen az élő halott szerepére kárhóztassa.

Az antisemitizmus káros hatását az országra nézve felesleges bizonyítgatni. Hisz csak e napokban olvastunk egy felhívást az ujságokban mely ezt elég sajnosan konstatálja. Más ezer jelenség alatt az a zsidók mind eddig csak csendesen szenvednek, de előbb-utóbb napfényre kerül igazságuk. Ha tehát a magyar társadalom és a magyar kormány az országot ez antisemitizmus rákfenétől megmenteni akarják, legott fel kell hagyniok a kuruzlással, s hozzá kell fognunk azon radikális gyógyításhoz, melyet a »Függetlenség« ellen alkalmaztak. Ha ezt haladéktalanul megteszik, akkor az ország jólétét még megmenthetik, különben csakhamar bekövetkezik az idő, midőn legbuzgóbb törekvéseiknek legyőzhetlen akadály a Trop tard! lesz.

Dr. Maislis Mór.

Verhovay Gyula antisemitizmusa.

A Függetlenség egy volt munkatársától, ki e napokban hagyta oda a nevezett szerkesztőséget, vettük a következő sorokat:

„A szomorú véget ért véres szájú demagóg, kin k lázító hazudozásai ma már nyilvánvalók: másfél évig ámitotta a könnyen hívőket az ő antisemitizmusával. A napilapok a felmerült eseményekkel szemben ma még tartózkodók, e tekintetben is leleplezéseket tenni: nem hagyhatom azonban az alábbiakat továbbra én a ki huzamos idő óta küzdök e nyomorult ember és szennylapja ellen.

Beszéljünk tehát Verhovay Gyula tulajdonképeni antisemitizmusáról!

A múlt 1882. évi május havában, midőn Ónody Géza az állítólagosan eltüntetett Solymosi Esztert a képviselőházban interpelláció tárgyává tette, — Verhovay Gyula mint rejtélyes eltűnést kezdte lapjában eleinte tárgyalni az esetet. A még mai napig is homályban lévő állítólagos eltűntetés azonban nap-nap mellett nagyobb érdeklődés tárgya lett. Különösen katolikus oldalról terjesztették: hogy Solymosi Esztert a zsidók gyilkolták meg.

Az esetnek ily állásában Ónody Géza kapacitálni kezdte Verhovay Gyulát, hogy foglaljon állást a zsidókkal szemben, Ónody ugyan nem említette, hogy ez által akar ő híressé lenni, s hogy ez uton akarja magának képviselői állását biztosítani — de sikerült meggyőznie Verhovayt, hogy Istóczy nyomdokain haladva, lapja után tetemes jövedelemre tehet szert.

Ez a körülmény győzte meg Verhovay Gyulát, a ki az előtt teljes életében soha antisemita nemcsak nem volt, hanem szándékosan kereste a befolyásos zsidók barátságát és támogatását. Haszonlesésből tehát antisemitává lett, lapját megtette az antisemiták hivatalos közlönyévé, alázatos szolgája lett Istóczynak és Ónodynak, a kik orránál fogva vezették a gyámoltalant, kinek szeme előtt nem lengett egyéb: a haszonnal, a pénzzel.

Kiadta rendeletét lapja munkatársainak: hogy minden legkisebb dolgot a mi a zsidók ellen felhasználható, dolgozzanak fel: mert a »Függetlenség« a

zsidókat kiméretlenül támadni tűzte ki feladatául. Haszonleséstől sugalmazott és pénzszerzés reményében kiadott rendelete természetesen foganatosítva lőn: támadták a zsidókat, költöttek hamis híreket, ámitották a balga együgyűeket.

Istóczy és Ónody mindennapos lett Verhovay Gyulánál, hárman tervezték a teendőket a rájuk nézve mégis felsüléssel végződött eszlári perben; együtt főzték ki, hogyan kell a parlament elé terelni a zsidók elleni harcot, hogy így nagyobb érdeklődést keltvén, Verhovay lapja terjedjen és haszonra tegyen szert, Istóczy és röpirata felől a művelt világ is tudomással birjon, Ónody pedig hirnevet szerezzen magának, s biztosítsa ez által képviselői megválasztását.

És csináltak botrányt nap-nap mellett, egyszer a „Függetlenség”-ben, másszor a képviselőházban. Megköpködtek mindent és mindenkit, a ki bandájuk közébe nem tartozott. Sikerült megnyerniök Bary Józsefet, az eszlári perben vizsgálóbíróként szerepelt nyiregyházi kir. törvényszéki aljegyzőt, ki — hivatalos esküjének megszegésével — folytonosan tudósította Verhovayékat az ügy állása felől nemcsak, hanem egész kihallgatási jegyzőkönyveket és egyéb fontos hivatalos iratokat másolt le és küldött be Verhovay Gyulának, a melyek annak idején, általános meglepetésre, a »Függetlenség«-ben megjelentek.

Működtek és dolgoztak mindenütt és mindenfelé a zsidók ellen, nem meggyőződésből, hanem aljas haszonlesésből, meg-gazdagodási vágyból.

Hamis táviratokat szerkesztettek és adtak ki a »Függetlenség«-ben, melyeknek némelyikére maga Verhovay Gyula mondta a szerkesztés alatt: „adjuk fel Királyteieken, lovas futár által.”

És jött a sok botrány után az eszlári per végtárgyalása. Szalay Imre közbejöttével meghívták Szalay Károly kaposvári ügyvédet, hogy özv. Solymosiné részéről magánvádlóként szerepeljen a végtárgyaláson. Maga Verhovay Gyula és Ónody Géza küldött Szalay Károlynak közvetlenül a tárgyalás megkezdése előtt 50 forintot utiköltiségre; úgy gondolkozván a rituális bünt csináló banda, hogy Szalay Károly a tárgyalás folyamán teendő közbeszólásai által a tárgyalást hosszítani, s a dolgokat mindinkább összezavarni fogja. E tervük azonban nem sikerült, még a Szalay Károly által az igazságügyminiszterhez intézett kérelemre sem; mert nem engedtetett meg Szalay Károlynak a tárgyalás folyamán való közbeszólás.

A tiszta-eszlári perben hozott teljesen fölmentő ítéletnek kihirdetése után nyomban megnyitotta Verhovay Gyula szeny-lapjának hasábjait dr. Nendtvich Károlynak, s majdnem naponként a leggyalázatosabb cikkek jelentek meg a »Függetlenség«-ben e mindenáron antisemita képviselővé lenni akaró extanár tollából, kit gorombaságai és durva magaviselete miatt saját hallgatói akartak megbotozni az egyetemen.

És ezeknek daczára Verhovay folyton azt hirdette magáról, hogy ő nem antisemita, s hogy szennylapja nem antisemita közlöny!

Igaz volt: Verhovay Gyula meggyőződésből soha nem volt antisemita, előtte a pénz, a haszonlesés lebegett mindig és mindenkor. Meg akarta nyerni a katolikus papságot a maga számára, mit igazol ama körülmény, hogy a folyó év elején lapjából majdnem háromezer példányt küldött szét az ország minden részébe a katolikus papoknak. S hogy Istóczyval nem meggyőződésből tartott: eléggé bizonyítja az, hogy midőn a múlt év tavaszán Bogdányi Mór-nak még akkor nem az Egyenlőség szerkesztőjének „Életképek” című munkája megjelent, Verhovay Gyula az erről lapjában személyesen írt bírálatában Bogdányinak igazat adott, hogy — Istóczyt „örült szárnak” deklarálta.

Verhovay Gyulának antisemitizmusa tehát ép olyan volt, mint minden más szereplése: ámitás, szédelgés, aljas haszonlesésből.

A függöny felgördült: Verhovay Gyulának gyalázatoságai lassanként mint napfényre jönnek, nem sikerül már neki többet zavargásokat csinálni, sem az arisztokráciának, sem a zsidók ellen.

Verhovay Gyula meghalt, — s vele együtt sirba szállott az antisemitizmus egyik oszlopa. S bár még néhány napig hallatja is szavát: ez a működése már nem egyéb a haldokló végső vonaglásainál.

Amicus

A Pesti Napló vedlései.

Sajátságos morál uralkodik a budapesti sajtó né-mely irodájában. Értjük azt a könnyelműséget, mely az irodalmi tisztességgel clown módjára paczkázik, mely ma olyan, holnap ilyen képet mutat, grimásztot vág és ma ugyanazt a tárgyat leköpködi, a mit még tegnap magasztalt.

Az a lap, mely ez irányt egész a megbotránko-zásig követte, most végre lakolt érte. A közönség mély undorral fordult el tőle és szörnyü boszút áll a népámitás lealczázott hősén. De az, a mi a közönség romlatlan jogérzetét méltán felháborította, nem botránkoztathatja meg egyuttal azokat a lapokat, melyek a Függetlenséggel, annak gyalázatos bukása előtt majd-nem egy követ fujtak. A nagy közönség elítélheti, megvetheti a Függetlenséget, de a Pesti Napló még csak szemrehányást se tehet szerencsétlen kollegájának, mert ez valóságos patkánypolitika volna, a Függetlenség süllyedező hajójával szemben.

Nem gyanusítjuk a Pesti Naplót azokkal a köz-törvényekbe ütköző büntettekkel, melyeket a Függetlenség szerkesztőségében éveken át elkövettek; e tekintetben a Pesti Napló büszkén hivatkozhatik szep-lőtlen becsületére, tiszta és minden gyanusításon fölül álló voltára. De nem is erről akarunk mi itt szólni, hanem arról a szellemről, mely báró Kemény Zsigmond egykori lapját teljesen kivetkeztette a nagy tra-díciókból, és a zuglapok irodalmi nivójára süllyesztette. A Pesti Napló egy idő óta az előfizetőt vadászó ujságok kompániájába lépett és sajátságos, hogy mi-nél nagyobb gőzerővel szalad a praenumeránsok után, annál jobban távoznak az utóbbiak tőle. A kapkodás átka ez, mely nem tekinti az eszközöket, hanem csak a czélt.

Még élénk emlékezetünkben vannak azok a kvá-lifikálatlan támadások, melyek a P. Napló szerkesztőségében a kir. főügyészség ellen intéztettek csupán azért, mert Szeffert főügyészi helyettes meggyőződése sugallatát követve, felmentő indítványt terjesztett elő a hirhedt. t. eszlári ügy végtárgyalásánál. Azt a rosz szokást, hogy hirlapok törvényszéki eljárásba avatkoznak, hogy az ítéletet a közvélemény nyomásával be-folyásolják, a Pesti Napló honosította meg nálunk. Ez a lap első volt, mely a t. eszlári ügyből a leg-drasztikusabb eszközökkel igyekezett cause célébre-t csinálni. Az esetnek ő adta meg legelőször az antisemita szinezetet, valaminthogy a Pesti Napló első volt a „rituális gyilkosságot” hirdetőik közt.

Közte és a Függetlenség közt elvi különbség e tekintetben nem forgott fenn, csak abban tértek el egymástól, hogy míg Verhovay lapja minden zsidót üldözött az eszlári eset miatt, a Pesti Napló elég igaz-ságos volt, csak a magyar zsidókat ütni. A Függetlenség az antisemitizmus ürügye alatt lázított, a Pesti Napló pedig az agrár kérdés czimén bujtogatott és mivel főleg a zsidó földbirtok szúrta szemét, büszkén elnevezte magát gentry lapnak, vagyis: a végzett föl-desurak közlönyének.

A Pesti Napló e magatartása sokkal veszedelmesebb volt a Függetlenség lázításainál, mert a közönség, mely a Naplót csak híreből és a régi jó idők emlékéből ismerte, azt következtette, hogy most is komoly lap és szörnyen hitte azokat a borzasztó leírásokat, miket az eszlári ügy keletkezésénél az olvasó elé tált.

A Függetlenség is a Pesti Naplónak ment a lépre és én magam hallottam, midőn Verhovay roszakaratu naivsággal a Pesti Naplót hozta fel annak bizonyítására, hogy „ritualis gyilkosság” történt.

Legjellemzőbb azonban e lapra nézve az eljárás, melyet Kozma Sándor kir. főügyész ellen elkövetett. A lefolyt évben legalább is ötödször változtatta meg nézeteit e férfi irányában. Az eszlári eset felmerülésekor, rendkívül nagy bizalommal tekintett Kozma állami főügyészre, mint a ki „szokott erélylyel” majd elbánik azokkal a hitvány sakterekkel. Később elfeledvén a nagy bizalmi nyilatkozatot, kijelenté, hogy az már mégis valóságos sakterpolitika, hogy Kozma ur rendes törvényszéki vizsgálat útján akarja ez ügyet elintéztetni, holott a Pesti Napló már elég világosan kideríté a ritualis gyilkosság úgy alanyi, mint tárgyi tényálladékát. Aztán meg azon háborodott fel, hogy Kozma ur olyan nagyon érdeklődik a vizsgálat fejleményei iránt, aztán meg azt „nem hagyhatta megrovás nélkül”, hogy Kozma ur keveset törődik a vizsgálat menetével, míg végre Szeiffert vádindítványa fölött teljesen felfortyant, mert miként kifejté, Kozma Sándor ur örök időkre kompromittálta az ügyészség dicső intézményét. Így vélekedett a Pesti Napló júliusban a nyár közepén, most pedig ősszel ugyanaz a toll dicsőíti Kozma urat, mely őt néhány hónappal előbb oly kegyetlenül „lerántotta”.

Igaz, hogy a júliusi megtámadás a kanikulába esik, a mi sokat magyaráz; de végre mégis csúnya dolog, mikor egy lap olyan gyorsan feled, mert hát a szegény közönség aztán nem tudhatja, mikor higgyen neki.

Őszintén megvallva, mi sem hiszünk többé a nevezett lapnak. Legjobb, ha régi szerelménél maradna — az antisemitáskodásnál; legalább nem hivatkozhatnának antisemitáink gyűlöletük indokolásánál a Napló filosemita cikkeire. Mi nem kívánunk olyan barátságból, mely a kezét azért szoritja, hogy megsebesithasse.

Sir Moses Montefiore.

F. hó 24-én ünnepelte sir Montefiore századik születésnapját.

A nagy philantrópot ez alkalomról lelke mélyéből üdvözli a világ összes zsidósága, melynek érdekében oly fáradhatlanul, oly nagy sikerrel működött.

Tisztelettel hódol előtte az angol nemzet, mely egyik legjobb fiát bírja a nagy philantrópban. És hódol előtte minden felekezett, mert Montefiore nemes szive, ahol jótékonytságot kellett gyakorolni, nem ismert se faj-, se valláskülömbiséget.

A romsgatei városházban f. hó 22-én Thavet félsziget lakosságának igen népes gyűlése volt, mely sir Moses Montefiore 100-dik születésnapjának méltó megünneplése tárgyában bizottságot alakított. A gyűlésen az összes felekezetek és hivatalos testületek voltak képviselve.

A gyűlésen első sorban Gorace Seymournak. Gladstone magán titkárának következő levele olvastatott fnl:

„Gladstone ur megkapta a közlést, melylyel őt megtisztelték; kívánatára biztosítom önöket, hogy ő is osztja az egyetemes tiszteletet, melyben sir Moses Montefiore részesítettik, de állásánál fogva nevét elvből nem tétetheti bizottsági névsorba és ezért, bár sajnálja, nem tehet eléget kívánatának.”

A cambridgei herceg levelet írt, melyben kijelenté, hogy teljesen rokonszenvvel kíséri a gyűlés célját. Lord Granville külügyminiszter szerencsésnek tartja magát, hogy nevét a bizottság névsorába tétetheti. Lord Sydney és lord Shaftesbury hasonlóan nyilatkoznak, nem különben Erasmus Wilson főrabbi, a canterburyi és Windsori apátok.

Vaile kapitány előadta, hogy a gyűlés célja elismerést nyilvánítani nagy és jó szomszédunk nagy szolgálataiért, nemes önfeláldozó magatartásáért. Sir Montefiore egész életét a jóttevésnek szentelte minden felekezeti és minden nemzetbeli szegények javára; kivivta a királyné és az angol nép kegyét és az egész művelt világ tiszteletét.

Shirley Woolmer, rámsgatei vicarius indítványozta, hogy bizottság alakítsák; kijelenté, hogy nemcsak a sir Moses iránt érzett személyes szeretet és tisztelet folytán teszi, de mint Angolország clerusának képviselője. Az összes angol clerus tiszteli a nemes baronetet, kinek philantropiája, minden nyomorra kiterjedő jótékonytsága világszerte ismeretes. (Cheer!) Sir Moses a jótékonytságot és polgári tolerancia nagy elvének képviselője. (Cheer!) Az angol nép ő benne megtisztelt mindazt, ami kegyes és nagylelkű, mert sir Moses tetteit az a vágy sugallja, hogy az összemérés szenvedéseit enyhítse.

D. E. Dewar, a félsziget catholicus lakói nevében szólt és kifejezte, hogy hitsorsosai mennyire szeretik sir Mosest, akinek nagy szive róluk sem feledkezett meg.

Gripper Banks anglicán lelkész azt indítványozta, hogy sir Montefiorenak jövő hó 8-án üdvözlő felirat nyujtassék át.

Kennet, Thanet a félsziget törvényhatóságának elnöke támogatta az indítványt.

Brennan vicarius lelkes beszédben szólt az indítvány mellett és így végzé: Sir Montefiorera alkalmazhatjuk Hiob szavalt: Bizony, bizony atyjuk volt a szegényeknek és mindig úgy tett, hogy az özvegyek szivei énekeltek az örömtől. (Hangoz cheer-kiáltások.)

Az indítvány egyhangulag elfogadtatott.

Whitehead lelkész és Elwyn kanonok szintén igen lelkes beszédekben dicsőítették Montefiore jótékonytságot.

Dr. Woodmann azt indítványozta, hogy albizottság alakítsák mely más városok küldötségeit fogja fogadni, kiemelte, hogy Sir Montefiore minden izében angol, aki az angol nemzet haladását a világ minden részében meleg érdekléssel kíséri.

Margate város polgármestere megtiszteltetésnek mondá, hogy részt vehet ez országra, sőt világra szóló mozgalomban és hogy Thanet félsziget minden lakosa részt veend ez ünnepélyben.

A „Times” tudósítója ismételt emeli ki, hogy az egész gyűlés alatt mily lelkes hangulat uralkodott.

* * *

A „Times” ez alkalomból az ünnepelt férfuról igen lelkes vezércikket és egy nyolcz sűrűn nyomtatott hasábra terjedő életréjzot közöl. E nagyérdekű tanulmány ecseteli a zsidóság viszonyaiban ötven év óta végbement óriási változást és a nagy küzdelmeket, melyekbe e változás kivívása került; benne foglaltatik ugyszólván az összes zsidóság 19-ik századbeli története. Olvasóink bizonyára szívesen veendik, ha e tanulmányt legközelebb egész terjedelmében fogjuk nekik bemutatni.

A zsidó anyakönyvek ügye.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter e héten ánketet hívott össze a zsidó anyakönyvek vezetéséről szóló rendszabály tervezetének tárgyalására. A tanácskozásnál, melyet Tanárky Gedeon államtitkár vezetett, az igazságügy, belügy és honvédelmi miniszteriumok képviselőin kívül jelen volt a magyar és erdélyországi izr. aut. orth. hitfelekezet közvetítő irodájának elnöke Reich Ignác ur is. Az izr. központi iroda elnöke Schweiger Marton ur ellenben nem vett részt és távol mara-

dását a miniszterhez intézett következő nyilatkozattal indokolta:

»Kegyelmes uram! Felekezetemtől nem kaptam mandatumot, hogy részt vegyek egy statutum létesítésében, amely zsidókra szóló külön törvény jellegével bírna; ilyen mandatumot el sem fogadtam volna. Egész tisztelettel jegyzem meg, hogy a congressusi statutum alapján álló izraelita községekben az anyakönyvek 1870 óta az ő felsége által legkegyelmesebben jóváhagyott »Határozatok az anyakönyvek ügyéről« értelmében vezetettek és hogy azóta, tudtommal, községeinkben az anyakönyvek vezetését illetőleg rendellenesség nem constataltatott. Én tehát, tekintettel arra, hogy községeink összes intézményeiket, de különösen az anyakönyveket ugyanolyan lelkiismeretességgel és ugyanolyan hazafias irányban kezelik, mint a keresztény felekezetek, a velünk szemben való különös állami intézkedéseket annál kevésbé tartanám indokoltaknak, mint hogy az ily eljárás a mostani áramlat mellett oly következményeket idézne elő, melyek hatása előre nem látható. Miután egyáltalán nem lehet óhajom az ily hatás előidézésében részt venni, nem vagyok azon helyzetben, hogy a f. hó 15-én 32.335. sz. a. hozzám érkezett meghívásnak eleget tehessek. Midőn kérem e nyilatkozatomat kegyesen tudomásul venni, maradok kiváló tisztelettel, Budapest, 1883. okt. 22-én, Exciád legalázatosabb szolgája, Schweiger Márton.«

Erre másnap a „Nemzetben“ megjelent a következő félhivatalos kommentár:

»Az izraelita anyakönyvek vezetése körül tapasztalt szabálytalanságok orvoslása régóta a gyakrabban felmerülő kérdések közé tartozik a cultuszminiszteriumban. Napirendre helyezte azt újabban a miniszter máramarosi nyári utja. — Csak kissé rendezett viszonyok közt élő államban sem lennének tűrhetőek az ottanihoz hasonló állapotok. — Léteznek hitközségek, a melyeknek anyakönyvei az év közepén egyetlen születési esetet sem tüntetnek elő. — Az anyakönyvi esetek papir hulladékokra feljegyezve őriztetnek a sakter tárczájában. Ezek tények. A miniszter személyes tapasztalatai.

E kórállapotok megszüntetése céljából tanácskozik a cultuszminiszteriumban a belügyi, honvédelmi és igazságügyi miniszter küldöttjeinek részvételével egy bizottság, a melynek feladata az izr. anyakönyvek rendes vezetése ügyében készült szabályzatot megvitatni s arra nézve véleményt nyilvánítani.

E tanácskozásokhoz informáló szavazattal meghivattak az izr. orsz. iroda főnöke, Schweiger Márton és az orthodox bizottság feje, Reich Ig. A bizottság ma kezdett munkájához egy nem várt incidens járult.

Schweiger ur egy írásban foglalt nyilatkozattal jelent meg az értekezleten, a mely sem többet, sem kevesebbet nem tartalmaz nyílt óvásnál a rendezés eszméje ellen. — Ő protestál az ellen, hogy az állam a saját érdeke megóvását kívánja. És miután ennek szóval is kifejezést adott, elhagyta az értekezletet, mielőtt az érdemleges munkához fogott volna.

Mi nem értjük Schweiger ur eljárását. Annak valóban inkább lenne értelme az orthodoxok részéről, a kiknek anyakönyvei ellen szól az általános panasz és a mely panasz orvoslása végett tanácskozik épp a bizottság. És ime mi történik? Az orthodoxok képviselője köszönettel veszi meghívását, beismeri, hogy léteznek rendellenességek és készséggel ad felvilágosításokat.

Az izraelita országos iroda főnöke úgy látszik nincs tisztába önmagával az iránt, hogy mily minőségben van helye a bizottságban. Nyilatkozatában, visszavonulását azzal indokolja, hogy neki felekezete részéről nincs megbízása a tanácskozásban részvételre. Ez a helyzetnek téves felfogása. Neki nem volt szüksége semmi megbízásra.

Ő mint a izr. orsz. iroda főnöke, a miniszterium rendeleteinek végrehajtó közege és felhívás esetén véleményadója. Őt a miniszterium ezuttal is véleménye nyilvánítása céljából hívta meg a tanácskozányra.

Sajnáljuk, hogy helyzetét félreértette, de úgy hisszük, ez nem fogja akadályozni a kormányt a szabályozás szükséges munkájának keresztül vitelében.

Ugy tudjuk most is a hitközségek kezében maradt az anyakönyv-vezetés, csak hogy szigorubb ellenőrzés mellett s ott, a hol szükséges. Szükségessé teszik ezt az eddigi tapasztalatok. Nem vezettek célhoz a mostani szabályrendeletek. Célra vezetőket kell alkotni, mert az államnak nem csak érdeke, hogy megbízható kezekben lássa az anyakönyv-vezetést, hanem joga is van azt követelni.

Mire végül Schweiger Márton ur a következő sorokat tette közzé a N—tben:

Tekintetes Szerkesztőség!

»Az izraelita anyakönyvek« czim alatt becses lapjának ma reggeli száma, a vallás- és közoktatási miniszter ur önmagához tegnap intézett alázatos előterjesztésemet, és az ennek folytán a T. Szerkesztőséghez beküldött megjegyzéseket közül melyekben eljárásom, hogy a zsidó anyakönyvvezetés rendezése tárgyában készült szabályrendelet tárgyalásánál jelen lenni nem kívántam, nem helyeseltetik. Legyen szabad e megjegyzésekre saját álláspontomból nyilatkozni.

Mint a miniszterium rendeletének végrehajtó közege s felhívás esetében véleményadója teljesítettem kötelességemet, midőn előterjesztésemben legjobb tudomásomhoz és meggyőződésemmel képest bátor voltam kijelenteni, hogy én a kongresszusi izr. hitközségekkel szemben, hol az anyakönyvi intézmény, hasonló lelkiismeretességgel és hazafias irányzattal kezeltetik,

mint a keresztény felekezeteknél, különös államintézkedéseket annál kevésbé tartok indokoltaknak, mert azon fölül, hogy olyanokra okot hitközségeink nem szolgáltatottak, azok a mostani áramlat mellett, oly következményeket idéznének elő, melyek hatása előre nem látható.

A mi azon szomorú anyakönyvvezetési viszonyokat illeti, melyekkel miniszter ur ő maga Máramaros megyében találkozott, azoknak pártolója soha sem voltam. A nmságu cultuszminiszteriumnak nem egy bizonyítékot szolgáltatottam arra, hogy mint zsidónak és hazafinak egyaránt legfőbb óhajomat képezi, hogy egy zsidóközség se legyen az országban, mely kötelességét minden irányban meg ne tegye. De ép oly erős azon meggyőződése, hogy hallgatással nem tűrhető, ha a zsidókat — midőn cultuskérdésről van szó, egymástól elválasztják, és ha valami rendellenesség merül fel, egymással solidaritásba helyezik.

Ezen körülménnyel, de a tényleges viszonyokkal szemben is nem követhetem más eljárást, mint a melynek a miniszter urhoz intézett előterjesztésemben kifejezést adtam.

Miután egyébiránt a Congr. szerv. szab. 75. §-ához képest az orsz. iroda elnöke hivatalos eljárásáért az egybegyűlt izr. község, kerületi elnököknek felelős, kötelességemben állónak tartom az izr. községkerületi elnökök gyűlését f. évi november hava folyamán egybehívni.

Tisztelettel kérem a tek. szerkesztőséget, hogy e soraimnak becses lapjában helyt engedni sziveskedjék.

Ki is egyébiránt kiváló tisztelettel vagyok tek. szerkesztőségnek.

Budapest, 1883 okt. 23.

alázatos szolgája.

Schweiger Márton.

H I R E K.

— **Figyelmeztetés.** Lapunk szerkesztősége és kiadóhivatala f. é. november hó elsejétől kezdve **V. ker. Széchenyi utca 10. sz. a.** lesz. E lakváltoztatásra figyelmeztetjük lapunk barátait, előfizetőit és levelezőit, hogy a fent jelzett idő után mindennemű küldeményeiket akként czimezzék.

— **A nyolczperezentes népbolondító** vagyis Verhovay Gyula már megint a régi trombitából kezdi fujni. Ugy henczeg, mintha soha csángó pénzeket el nem »helyezett« volna. Mindenkit, a ki az ő büntetteiről tudósítást hozni merészt, hitvány zsidó-bérencznek nevez, csak az ő jelleme szeplőtlen, hosszú ujjaihoz a »befektetett« csángó pénzek egy perczentje sem tapadt. Ez a kihívó hetvenkedés olyan benyomást tesz ránk, mint a Lipótmező ama szerencsétlen betege, a ki magát imperatori büszkeséggel Nagy Napoleonnak tartotta, holott mesteriségénél fogva szabólegény volt. A szerencsétlen eleinte legszebb férfiúnak hitte magát és abban az erős hitben élt, hogy minden leányt elbolondítja a fejét. Végre maga került a bolondok házába, de nem mint legszebb ember, hanem mint »Nagy Napoleon«. Verhovay Gyula ur is, úgy látszik, addig fogja magát a legszebb — illetve legtisztább jellemű férfiúnak hirdetni, a mig a Fortunába kerül. Ott pedig szabólegényünk példájára nagy hadvezérnek fogja magát képzelni, kit mindenki üldöz. Ez az üldözési mánia különben már most vesz erőt rajta, mindenki ellenséget látva, aki viselt dolgait a kellő néven nevezi. Vagy talán szemet hunyjanak gyalázatos üzemivel szemben? Arra ne számítson. Olyan nyilvánvaló hunczfutságokat nem lehet elsimitani senkinek és ha a sajtó nem is foglalkoznék velük, ott volna a fenyítő törvényszék, mely a bűnösöket büntetlenül kisiklani nem engedné.

— **A budapesti izr. hitközség képviselői.** E héten választotta a budapesti izr. hitközség képviselőt, mely a következő rendes tagokból áll: Abeles Jakab, dr. Adler Alajos, Adler Károly, Adler Lajos, Adler Mór, dr. Adler Zsigmond, Altstatter Rezső, Atlas Samu, Back Fülöp, Bakonyi Miksa, Csángóhétfalu Baronyi Benő, Baumann József, Baumgarten A. Fülöp, Baumgarten Ignác, Baumgarten Lajos, Beck Miksa, Beck Nándor, Beer Salamon, Beimel Jakab, Bischitz Dávid, Bloch Mór, dr. Böke Gyula, Brody Zsigmond, Brüll Armin, dr. Brüll Miksa, Burián Mór, dr. Chorin Ferencz, dr. Decsey Zsigmond, Deutsch Anta, Hatvani Deutsch Bernát, Hatvani

Deutsch Sándor, Deutsch Jakab, Deutsch Simon, Deusch József, Deutsch Lajos, Deutsch Samu, dr. Ehrenhaft Rezső, Ehrlich Mózes, Falk József, dr. Farkas Emil, dr. Feuer Dávid, Fenyvessy Adolf, Fischl G. Károly, Fleischl József, Fleischmann Ede, Freund Ferencz, Freund Vilmos, dr. Friedmann Bernát, Fuchs Miksa, Fürst Jakab, Grünwald Bernát, Gold Samuel, Budai Goldberger B., Gomperz Károly, dr. Goldstein S., Györgyei Adolf, Grosz Mór, Grünbaum Miksa, Grünhut Samu, Grünwald Adolf, Harsányi Adolf, Heidelberg Leo, Heidelberg Mór, Heller Gábor, Herzfelder Manó, Herzl Tódor, dr. Herzog Armin, Hirsch József, L., dr. Hirschler Ignátz, Holitscher Lipót, Holitscher Manó, Hürsch Ágost, Hürsch Károly, Jónás Ignátz, Kann Manó, dr. Kármán Mór, Karsai Albert, Karsai Ignátz, dr. Kelemen M., Keppich Lipót, dr. Kern Tivadar, dr. Klein Fülöp, Kohner Zsigmond, Kónyi Manó, Kőrösi József, Kramer S., Megyeri Krausz L., Megyeri Krausz Mayer, Kunevalder L. M., Latzkó Armin, Latzkó Nathan, Lázár Bernát, Lederer Sándor, Leitersdorfer Lipót, Leipziger Vilmos, Lemberger Mór, Kisteleki Lévy Henrik, Singer Károly, Löwinger Dávid, Löwy Mór, Machlupp Ede, Maerle Márk, dr. Mandl Pál, Mandl Ignátz, Mandl Mór, Mauthner Mór, Messinger Armin, Mezei Ernő, dr. Mezei Mór, Müller Vilmos, Münz Samu, Nagel Armin, Nagel Dávid, dr. Neményi Ambrus, dr. Neubauer Ignátz, Neugebauer Miksa, dr. Neumann Antal, Neumann Frigyes, Neuschloss Emil, Neustadt Gusztáv, Neuwelt Armin, dr. Oesterreicher Ede, Oppenheim S. J., Ormody Vilmos, Pfeifer Ignátz, dr. Pollák Henrik, Pollák Manó, Pollák Mór, Popper Armin, Lovag Pósnér Károly Lajos, dr. Purjes Zsigmond, Quittner Jakab, dr. Reich Armin, dr. Reinitz József, Reusz Károly, Riesz Sándor, Rosenfeld Manó, Rosenthal Adolf, Muraközi dr. Rózsa J., Ruszt Bernát, dr. Schermann Adolf, Schlesinger Ignátz, Schlesinger Ignátz, dr. Sshmiedl Ignátz, Schön Vilmos, dr. Schönberg Armin, Tornyai Schosberger Nándor, Tornyai Schosberger Zsigmond, dr. Schreyer Jakab, dr. Schulhof Géza, Schwartz Abraham, Schwartz Armin, Schwartz Armin, dr. Schwartz Lajos, Schweiger Adolf, Schweiger Márton, Simon Jakab, dr. Simon József, dr. Simonyi Zsigmond, Sinayberger Armin, Singer Lázár, Singer Dávid, Steinberg Ignátz, Steinitz Adolf, Stern Adolf, Stern Bernát, Stern Ignátz, Stern Miksa, Stern Simon, Sternthal Adolf, dr. Stiller Mór, Strasser Alajos, Sváb Károly, Tencer Pál, Totis Adolf, Erényi Ullmann Imre, Erényi Ullmann Lajos Ullmann M. G., Véigelsberg Leo, dr. Vidor Zsigmond, Wahl Albert, Wahrmann Mór, Weil Simon, Weiner Adolf, Weiner Károly, Weiner Miksa, dr. Weinmann Fülöp, dr. Weiser Károly, Weizkopf Jakab, Weisz Berthold, Weisz D., Dr. Weisz Jakab, Weisz Miksa, Weismayer, Ferencz, Winter Samu, Wolfner Gyula, Wottitz Ig. B., Zwack József.

Póttagok: Kohn Károly, dr. Rott Jakab, Böhm Lajos titkár, Boschan Jakab, Budai Goldberger Károly, Frankfurter Samu, Breitner Zsigmond, dr. Löw Tivadar, Leitner M. G., Back Károly, Stern J. B., Meitner Lipót, dr. Iritz Adolf, Feuereisen Alajos, Landauer Ignátz.

— A magyar színész-egyesület igazgató tanácsa e napokban felhívást közzölt, melyben elpanaszolja, hogy „az izrealita honfitársak“ az utóbbi időben feltűnően tartózkodnak a színházlátogatástól, a mi főleg a vidéki színészetet érzékenyen sújtja; felszólítja tehát „az izrealita honfitársakat“ menjenek a színházba annál is inkább, mert a színészek nem keveredtek abba a mozgalomba, melyre a színházról való tartózkodás visszavezethető. Mi részünkről szívesen elismerjük ez utóbbi állítás valóságát és örvendünk, hogy a művészet nincs megmételyezve a gyalázatos jelenségek mérgétől, de egyuttal kijelentjük azt is, hogy hitrokonaink tartózkodása természetes kifolyománya azoknak a számtalan injuriáknak, melyeknek czéltáblái épen ők valának akkor, midőn szorgalmasabban látogatták a színházakat. Mi jól emlékszünk azokra a megbotránkoztató csaholásokra, mikkel többek közt a Bolond Istók is rávónított az „izrealita honfitársakra“, kik a színházban a becsületes magyar ember helyét elfoglalják. Nem mondjuk, hogy a zsidó magyarok a magyar művészetet ne pártolják, hogy színházba ne járjanak. Az ellenkezőt hirdettük mi mindig, valahányszor hazafias czélra áldozásról szó volt; de azt ne kívánja tőlünk senki, hogy hitrokonainkat arra buzdítsuk, hogy olyan helyeket keressenek fel, a hol áldozatkészességükért még inzultálják vagy legjobb esetben kigúnyolják. A mig antisemita ripőkök exce-

dálnak békés polgárok ellen, addig jól tesszik a zsidók, ha színházba nem járnak. Önérzetes emberektől az ellenkezőt követelni nem lehet.

— Kisteleki Lévy Henrik legújabb alapítványa. A győrmegyei kisbaráti szüret, mely Lévy Henrik mintaszerűleg kezelt szőlőjében évek óta Győr város és Győrmegye intelligenciájának találkozási alkalmul szokott szolgálni, az idén egy nagyszerű tény által lett örökre nevezetessé. A szüretre az idén is nagy számban jelentek meg a kitűnő vendégszeretetről ismert háziur tisztelői. Az ebéden, mely a présház tágas termében volt s melyen az asztalfőn a házi ur szeretetreméltó s jótékony szelleméről általánosan ismert neje elnökölt, megeredt a felköszöntések árja s alig hangzottak el a megye alispánjának gróf Laszberg Rezsőnek a háziurra s nejeire mondott felköszöntő szavai, felállt Lévy Henrik a háziur s kijelenté magvas, lelkes beszédében, hogy annak jeléül, mennyire szívén viseli Győrmegye érdekeit, jólétét, a nyugdíjjal nem bíró megyei tisztikar javára szolgálendő segélyalap megteremtésére ezennel 10.000 fitos alapítványt tesz. Midőn e nemes szavai elhangzottak, az egész vendégkör felállva hallgatta beszédjének további menetét. A szemekben a lelkesültség sugarai csillogtak s szünni nem akaró éljenzés üdvözlé a nemes férfiú nagy horderejű tényét, mely által Győrmegye örök háláját érdemelte ki magának. E nagy alapítvány is, eléggé jellemzi a zsidó jótékonyosság monumentális tényeit. A kitűnő férfiú, kinek számos nagylelkű alapítványairól a napi sajtónak már annyiszor magasztalólag nyilatkozni volt alkalmá, jótékonyosságát mindig olyan helyeken érvényesíti, hol a segély a legnagyobb szükség, sőt a nyomor enyhítésére szolgál. Ebben rejlik az adakozó szívének genialitása.

— Csátár Zsigmond a Függetlenség részére e héten leteszi a 10,500 forintnyi kaucziót. A közönség előtt a Függetlenség úgy tünteti föl azt a dolgot, mintha most már a lap további fennállása minden kétséget kizárná. Ez pedig hazugság; mert egy nagy napilap kiadásánál nem a kauczió játsza a főszerepet, hanem a forgalmi tőke. Ilyenről azonban a nevezett lapnál tudvalevőleg szólni sem lehet. Mi őszintén sajnáljuk Csátár urat, kinek 10 ezer forintja nagy rizikóknak néz elébe. A Függetlenség Wilkens és Weidl czéggel együtt csődbe jutott, mert a nevezett urak társtulajdonosai voltak a lapnak. Az úgy a mellett, hogy szomorú világot vetett egy nagy hűhóval semmiért működő ujság belviszonyaira, még érdekes jogi kérdést is vetett a felszínre. Ha nagyon fészegednék, hát a Függetlenségnek e csőd folytán még kauczió mellett sem volna szabad tovább megjeleni. Azért ismétljük: ne letvenkedjék olyan nagyon sokat a szóban forgó szenny lap „enfőszerkesztője“, mert csak a hatóságok kegyétől függ egész existenciája. Végre megjegyezzük, hogy Csátár Zsigmond ur ellen f. é. okt. 29-ére a pestvidéki törvényszéknél rágalmozás miatt végtárgyalás van kitűzve, mely tény világosan mutatja, hogy bátran szövetkezhetik a Függetlenséggel.

— Miért terjesztették fel olyan későn? Erre a kérdésre egyszerűen azt válaszoljuk, hogy azért terjesztették fel az eszlári per iratait olyan későn, mert az Onódy és Szeifert ügy lebonyolítását a jövő választások utáni kihúzni szeretnék azt híven, hogy a jövő országgyűlés antisemita többsége Onódyt nem fogja kiadni a törvényszéknek. Ezek az indokok késleltették eddig az eszlári perre vonatkozó iratoknak a felsőbb bíróságok elé terjesztését. Annyi bizonyos, hogy a kir. tábla nem fog késni a tárgyalással és talán soronkívül is elintézendő. De mit ér ez? A húza vonát a felsőbb bíróságok meg nem akadályozhatják. Az e. f. bíróság a felek sürgetései dacára is különféle ürügyet találhat a halasztásra s így megeshetik hogy egy kis jóakarattal mellett akár két esztendő múlva sem válik jogerőssé a t. eszlári perben hozott ítélet. Természetes, hogy ennek az „esélynek“ Onódy ur örülne legjobban, mint aki időt akar nyerni minden áron.

— **Részvényilatkozat.** A budapesti, izr. hitközség meleg hangu részvételeket intézett a ref. egyházközség tanácsához Török Pál szuprintendens elhunytá alkalmából. Kifejezvé mély részvétét a gyászeset fölött, hozzá teszi, hogy az izraelita hitközségben is felejthetetlen lesz annak emléke, hogy a boldogult, ki mindig az emberszeretet és igaz vallásosság apostola volt, mily hathatósan emelte föl szavát a zsidók emberi jogai mellett, mily nemes erélyvel törekedett utját állani a türelmetlenség szellemének; már papi pályájának kezdetén hirdette a szószekekről a zsidóság iránti méltányosság elveit és a fenkölt szellemi papot gyászolják benne a zsidók is. „Váljék az igazságosnak emléke áldássá!” végzi a részvételel.

„Az Anker” élet- és járadék biztosító társaságnál 1883. szeptemb. hóban benyújtott összesen 495 bevallás 1.029.537 frt biztosítandó összeggel, és pedig: 290 bevallás 591.445 frttal halálesetre, és 205 bevallás 438.091 frttal életesetre.

Kiállítva lón 242 kötvény 538.607 frttal halálesetre, és 164 kötvény 375.943 frttal életesetre; összesen tehát 406 kötvény 914.550 frttal.

A havi bevétel volt 127.812 frt haláleseti díj, és 114.677 frt betételekben, összesen: 242.489 frt.

Halálesetekért kifizetett 52.408.

Ez évben benyújtott 5019 bevallás 11.098.473 frttal, és kiállított 4588 kötvény: 10.087.204 frttal, ugyan ezen időben bevétel 2.406.547 frt; — halálesetekért pedig kifizetett: 529.632 frt.

A társaság működése kezdetétől fogva halálesetekért kifizetett 11.973.030 frt, és az 1871|83-ik túlélésitársulás (Associatio) eredménye 23.601.575 frt volt.

Szerkesztői üzenetek.

Cs. F. urnak, Herczegszőlős. A méltatlan támadás megtorlása természetesen követelménye az ember erkölcsi életének. A levelet nem adtuk át, mert élő szóval is alig lehet ott kivinni valamit.

Sp. J. urnak, Battonya. Lapunk múlt heti száma az ismeretes botrányhoz megírta a kellő kommentárt, és így tehát azoknak a nézeteknek is adtuk kifejezést, melyeket ön hozzánk intézett levelébe foglalt.

St. M. urnak, Budapest. A szóban forgó cikk kezeinkhez nem jött. A régebben beküldött dolgozatot pedig ez idő szerint a közbejött nagy fontosságú események háttérbe szorítják.

N. N., Budapest. Nekünk senkinek vallási meggyőződéséhez hozzászólni nincs jogunk, de kedvünk sincsen. Mi nem vagyunk theologusok s így nem is volnánk hivatva valakit orthodox vagy neolog hite miatt megleczkéztetni. De különben sem tartjuk czélszerűnek a szóban forgó esetet ez idő szerint a nyilvánosság előtt tárgyalni.

N. L. T. urnak, Arad. Czikke jól van megírva. Lapunk keretébe illik. Most azonban egyéb aktuálisabb tárgyakkal levén elhalmozva, közlését később eszközöztük.

Cz. M. urnak, Budapest. Nem szorultunk rá. Annyit mi is tudunk.

M. L. urnak, Nagy-Bajom. A kiadóhivatalban azt állítják, hogy rendszeresen küldték a lapot, a hiba tehát alkalmasint a postán keresendő.

L. M. urnak, Budapest. Olyan egyének nyilatkozataival vagy pláne hirlapi produktumaival nem érdemes foglalkozni, kik annyira sülyedtek, hogy hitüket egy tál — gulyásért ott hagyják és saját vérüket ócsárolják, csakhogy legyen miből élnök. Az ilyen elemeket nem tekintünk ellenfelekknek, hanem csak kétségbe esett egzisztenciáknak.

HIRDETÉSEK.

A PÁRIZSI CZIPŐHEZ

Büszkodom ezennel tiszteletteljesen közzétenni, hogy a **Wertheim M. féle** üzlethelyiséget az „arany eszímához” **Károlykaszárnya, Károly-körút** átvettem, és valamint a **Károlykaszárnya 17. sz. alatt** létező **czipőüzletemet**, szintén a „**Párizsi czipőhöz**” czímezve fogom tovább vezetni. A bennem 18 év óta helyezett biza omért hálás köszönetemet kifejezvé, kérem, azt irányomban továbbra is fenntartani, és én azon leszek, hogy azt minden irányban szolgálatom által megérdemljem. Tisztelettel

Schwarz József.
Károlykört, a Rosner-féle kávéház mellett

alánlja a gazdagon fölzerelt **czipő gyári raktárát** nagyban és kicsinyben, saját készítménye által legjobb és legolcsóbb árúknak elismert, és alapított 1866. évben.

Ilő'gyek számára.

Kommod czipők eberlastin vagy bőrből	1. — 1.20
Eberlastin vagy bőr kommod czipők sarokkal és esokorral	1.60 — 1.80
Eberlastin vagy bőr esatos czipők legelegánsabb esokorral	2.30 — 2.50
Eberlastin Regatta félrámásztalppal legfin.	2.40 — 2.60
Zergebőr kettős talppal	2.50 — 2.80
Lakk gondolható legf. minőségű	2.80 — 3. —
Eberl. kamásnik 16 cm. magas, selymezuggal és félrámásztalppal	3.30 — 3.50
Eberl. kamásnik 16 cm., magas, igen fin., gombokkal és esokorral	3.50 — 3.80
Eberl. kamásnik la' kborítással félrámásztalppal igen elgfin.	3.50 — 3.80
Kid. (keztübbör) kamásnik selyem zuggal	3.80 — 4. —
körökörül lakkal bevonva legfin. minőségű	3.80 — 4. —
Zergo, vagy chagrain bőrkamásnik kettős talppal	3.30 — 3.50

Urak számára.

Papucsok legf. bőrből } sarok nélkül	1.10 — 1.30
Commod czipők	1.20 — 1.40
Pinczér czipők euggal mindkét oldalon	2.50 — 2.80
Regatta erős chagrain vagy zergebőrből	3.40 — 3.80
minőségű legf. borjúkid vagy szatonlakkból legjobb	4. — 4.30
Zergo- vagy Chagrainbőrczipők szegezve nagyon tartós	3.80 — 4. —
Czuzos czipők erős kettős talppal munkásoknak	3.60 — 3.80
Borjúbőr (Wichsbőr) legjobb fajta	4. — 4.50
Borjúkid (keztübbör) czipők legf. fajta	4.20 — 4.50
korökörül lakkal bevonva nagyon finom	4.20 — 4.50

Minden fentnevezettek előálló varrott talppal párja 50 krral drágábbak, továbbá nagy raktár leány-, fiu, és gyermekczipőkkel a legolcsóbb árakon. Megbízások a vidékről utánvétellel pontosan és lelkigyeretesen eszközöztetnek. Nem illők készséggel kicseréltetnek.

Képes árjegyzőkek bérmentve.

Első budapesti butor-bazár

IV., Deák Ferencz-utca 7,

Ajánlja a t. közönségnek dusan felszerelt raktárát **fa- és kárpitozott butorokban, szaloda-, iroda- és kiházaitási berendezéseket.**

Szabadalmazott **gyermekpólyázó szekrényeim** fürdő-készülékkel 3 különféle alakban

valamint

gyermekbutorok mindig kaphatók.

Tisztelettel

Az „első budapesti

butorbazár“ Budapest

IV. Deák Ferencz-utca 7 I. em

FRANKL B.

Butor-eladás nagyban és kicsinyben

Uj képes mintakönyv legujabb rajzokkal ára frt 1.50. Eladása mindennemű butoranyagoknak, valamint bel- és külföldi fák ésourniereknek.

BUTORVÁSÁRLÓKNAK

Hirdetéseket elfogad

november 1-jétől

kiadóhivatalunk

V., Széchenyi-utca 10. szám.